

Route 1: Stappenplan meldcode bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Opmerkingen bij dit stappenplan:

- De directie is eindverantwoordelijk voor het proces en wordt bij elke stap betrokken.
- Bijlagen bij dit Stappenplan:
 - Afwegingskader Meldcode Onderwijs en Leerplicht / RMC (Regionaal Meld-en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten)
 - Overzicht van bijlagen bij Route I / De Meldcode, Route II en Route III
- Naslagwerk
 - “Verbeterde Meldcode met afwegingskader” (bij alle scholen aanwezig na training aandachtfunctionarissen ABSA door LVAK)
 - “Training Aandachtfunctionaris Kindermishandeling en Huiselijk Geweld” (bij alle scholen aanwezig na training aandachtfunctionarissen ABSA door LVAK)
- Bij dit protocol worden de ouders/verzorgers vanaf stap 3 uitgenodigd voor een gesprek. Mocht de melding van (een van de) ouders/verzorgers zelf komen, dan is school direct bij stap 1 met de ouders in gesprek.
- Om zorgvuldigheid bij het handelen te betrachten, is het van belang om bij elke stap telkens een kritische toets toe te passen; klopt het wat we doen, welke mensen betrekken we erbij, wie moet waarover worden geïnformeerd?
- Gedurende het gehele proces dient zorgvuldigheid te worden betracht m.b.t. de communicatie met de leerkracht van de desbetreffende leerling. Aandachtspunten hierbij:
 - Bij leerkracht van desbetreffend leerling informeren naar stand van zaken
 - Leerkracht van desbetreffend leerling informeren over stand van zaken
 - Leerkracht van desbetreffend leerling, indien nodig, bij gesprek uitnodigen

Stap 1: Signalen in kaart brengen	
Wie	Wat
Leerkracht	○ Signalen melden bij AF
Leerkracht/IB / AF	○ In kaart brengen van signalen (eventueel m.b.v. bijlage 2) ○ Documenteren van signalen ○ Zorg bespreken met betrokkenen school (bijv. leerkracht)
Leerkracht /IB/ AF	○ Beslissen of stap 2 noodzakelijk is
AF	○ Directeur informeren

Stap 2:		Overleggen met een (deskundige) collega en/of evt. (anoniem) Veilig Thuis en/of letseldeskundige	
Wie		Wat	
Leerkracht AF (IB)		○ Eventueel: signalenlijst, observatielijst en/of poptekening samen invullen (bijlage 1, 2,4 en 6) ○ Documenteren: ParnasSys en/of Overlegformulier invullen (bijlage 5)	
AF /IB		<u>Bij twijfel anonieme inbreng:</u> ○ Advies bij Veilig Thuis ○ Advies bij letseldeskundige ○ Advies ZBO, GGD, OKT, OKA, schoolpsycholoog ABC	
Leerkracht / AF		○ Afspraken rondom begeleiding leerling(en)	
AF /IB/ directie		○ Beslissen of stap 3 noodzakelijk is (of geen verdere actie)	

Stap 3:		Gesprek met ouders/verzorgers/leerling	
Wie		Wat	
AF /IB/ (leerkracht, directie)		○ Signalen bespreken met ouders, eventueel met leerling (afhankelijk van veiligheid betrokkenen) ○ Vervolgafpraak maken (stap 4) ○ Documenteren: ParnasSys	

Stap 4:		Wegen: Vijf afwegingsvragen (vermoeden) geweld of kindermishandeling	
Wie		Wat	
AF /IB/ directie		○ Zie voor nadere uitwerking stappen “Uitwerking van de vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode Onderwijs en Leerplicht”	
AF/IB/directie		A. <u>Na afweging 1 “Vermoeden wegen” indien geen actie nodig is:</u> ○ Terugkoppelen aan ouders, eventueel aan leerling (afhankelijk van veiligheid betrokkenen) ○ Documenteren in ParnasSys: dossier vastleggen en sluiten	
Directie		B. <u>Na afweging 1 “Vermoeden wegen” bij sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling:</u> ○ Bevoegd gezag op de hoogte stellen (in geval het vermoeden door schoolmedewerker wordt geconstateerd) ○ Verder vanaf afweging 2	
AF/IB/directie			

Stap 5:		Beslissen:	
		I.	Melden bij Veilig Thuis?
		II.	Is hulpverlening (ook) mogelijk?
Wie		Wat	
AF /IB directie		○ Zie voor nadere uitwerking afwegingsvragen 2 t/m 5 “Uitwerking van de vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode Onderwijs en Leerplicht”	

Uitwerking van de vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode voor het Onderwijs en Leerplicht

1. Vermoeden wegen Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten B: ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte (in geval het vermoeden door schoolmedewerker wordt geconstateerd). Ga verder naar afweging 2.
2. Veiligheid Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (functionarissen en bevoegd gezag)/ leerplicht in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid: A: NEE -> ga verder naar afweging 3 B: JA of twijfel -> direct (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.
3. Hulp Ben ik, of iemand anders in mijn school¹ of een ketenpartner² /ben ik als leerplichtambtenaar in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden? A: NEE -> melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder B: JA -> ga verder met afweging 4
4. Hulp Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten? A: NEE -> melden bij Veilig Thuis B: JA -> hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn. Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.
5. Resultaat Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen? A: NEE -> melden bij Veilig Thuis B: JA -> hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren³ van de veiligheid van alle betrokkenen.

1. Hierbij valt te denken aan functionarissen uit de 2e lijnsondersteuning in de school, altijd onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag (dus geen docenten, wel een zorgcoördinator, een vertrouwenspersoon, een orthopedagoog, een schoolpsycholoog, een intern begeleider, een schoolmaatschappelijk werker,)
2. Betrokken functionarissen vanuit de gemeente. Per gemeente verschillend; hierbij valt te denken aan de leerplichtambtenaar of een medewerker van een buurt- of wijkteam dat betrokken is bij de school of een medewerker van de GGD/Jeugdgezondheidszorg.
3. Aanbeveling: spreek een nazorgtraject af. Leg termijnen en verwachtingen vast

Algemene informatie:

Verklaring van de afkortingen:

- AF Aandachtsfunctionaris
- IB Intern begeleider
- ZBO Zorg Breedte overleg
- GGD Gemeentelijke Gezondheidsdienst
- OKA Ouder Kind Adviseur
- OKT Ouder Kind Team
- Het ABC Ondersteunt het onderwijs en ouders bij vraagstukken rond leren en Onderwijzen

Overzicht van bijlagen bij Route I / De Meldcode, Route II en Route III:

1.	Signalenlijst kindermishandeling 0- tot 4-jarigen
2.	Signalenlijst kindermishandeling 4- tot 12-jarigen
3.	Signalen die mogelijk duiden op geweld- of zedendelict door collega
4.	Observatielijst om signalen beter in kaart te brengen
5.	Overlegformulier aandachtsfunctionaris kindermishandeling/zorgteam (meldcode stappenplan 1: stap 2)
6.	Poptekeningen
7.	Omgaan met de media
8.	Tips voor het gesprek en contact met kind
9.	Tips voor het gesprek met ouders
10.	Hoe vertel je ouders dat je hun kind aanmeldt bij het Veilig Thuis?
11.	Adressen en websites algemeen

Uitleg bij "Meldcode bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling"

Stap 1: Signalen in kaart brengen

- Het is gebruikelijk dat de leerkracht in deze fase in gesprek is met de ouder tijdens haal- en brengmomenten, tijdens een tien-minutengesprek of op een ander gepland moment. Hierbij gaat het vooral om het benoemen van feitelijkheden en zaken die opvallen.
- Bij vroegsignalering worden door de leerkracht signalen gezien die duiden op een zorgelijke of mogelijk bedreigde ontwikkeling. De leerkracht meldt de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen (of juist ontkrachten) bij de aandachtsfunctionaris. Samen, eventueel ook met de intern begeleider, brengen zij de signalen in kaart en leggen ze vast. Een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling kan ontstaan door eigen waarneming, bijvoorbeeld in de klas of in een oudergesprek. Het vermoeden kan ook ontstaan door wat een leerling of ouder zelf vertelt.
- De leerkracht verzamelt en documenteert alle signalen waardoor het duidelijker wordt welke zorgen er zijn en of deze zorgen gegrond zijn. De leerkracht legt ook de contacten over de signalen vast.
- Wanneer signalen wijzen op mogelijke kindermishandeling en/of geweld, gaat men snel over tot uitgebreide consultatie. De leerkracht, intern begeleider en de aandachtsfunctionaris beslissen samen of uitgebreide consultatie noodzakelijk is (stap 3).
- De afspraken worden gedocumenteerd in ParnasSys onder categorie "Meldcode".
- Indien stap 3 van toepassing: de aandachtsfunctionaris informeert de directeur.

Stap 2: Overleggen met een (deskundige) collega en/of evt. (anoniem) Veilig Thuis en/of letseldeskundige

- De leerkracht vraagt de aandachtsfunctionaris om te helpen bij het onderbouwen van de signalen. De aandachtsfunctionaris kan hierbij het overlegformulier (bijlage 5) gebruiken of maakt een gespreksdocument in ParnasSys (afhankelijk van de aard en ernst). Daarnaast kan er bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik gemaakt worden van de signalenlijst, observatielijst en/of poptekening (bijlage 1, 2, 4 en 6) en de observatielijst (bijlage 4) uit de handleiding.

Eventueel kunnen andere interne collega's betrokken worden bij de consultatie, bijvoorbeeld de directeur en/of een collega uit dezelfde groep.

- Indien de aandachtsfunctionaris twijfel heeft over de oorzaak van de situatie en/of eventuele mogelijke onveiligheid bij het kind, kan hij/zij advies vragen bij o.a. Veilig Thuis, een letselsdeskundige. Bij een adviesvraag wordt de desbetreffende leerling anoniem besproken. Veilig Thuis kan een eerste weging maken of het terecht is dat er zorgen zijn over deze situatie en of er mogelijk sprake kan zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling. Zorgvuldig handelen vereist dat de aandachtsfunctionaris bij elk vermoeden nagaat of hij/zij advies vraagt bij Veilig Thuis. Veilig Thuis kan ook betrokken worden als er zorgen zijn over huiselijk geweld waarbij ouders c.q. meerderjarige huisgenoten betrokken zijn.
- De aandachtsfunctionaris en de leerkracht maken afspraken over de begeleiding van de leerling in de klas (wat is er bekend over de onderwijs- en opvoedbehoeften? Welk leerkrachtgedrag sluit hierbij aan?).
- De aandachtsfunctionaris informeert de directeur en samen met de intern begeleider beslissen zij of stap 3 noodzakelijk is of geen verdere actie nodig is.
- De afspraken worden gedocumenteerd in ParnasSys onder categorie "Meldcode".

Stap 3: Gesprek met ouders/verzorgers/leerling

- **Voor het gesprek met de ouders (en eventueel de leerling) kunnen de volgende stappen worden gevolgd:**
 1. Leg de ouders (en eventueel het kind) het doel uit van het gesprek;
 2. Beschrijf de feiten die zijn vastgesteld en de waarnemingen die zijn gedaan, geef daarbij geen waardeoordeel of eigen interpretatie;
 3. Nodig de ouders uit om een reactie hierop te geven;
 4. Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen er is gezien, gehoord en/of waargenomen;
 5. Maak een vervolgafpraak met de ouders (stap 4) en vertel dat er op school intern overleg gaat plaatsvinden over de vervolgstap.
 6. Leg het gesprek vast in ParnasSys en laat het indien mogelijk ondertekenen door alle betrokkenen. Het is belangrijk dat de aandachtsfunctionaris alles goed registreert; alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen.
- **Richtlijnen voor gesprek met ouders en/of leerling**
 - De aandachtsfunctionaris voert het gesprek samen met de intern begeleider en de leerkracht. Eventueel ook met de directeur.

- Het gesprek moet niet aanvallend zijn voor ouders. Benadruk dat zowel zij als school het beste voor het kind willen.
- Bespreek de signalen met de ouders, eventueel met de leerling (afhankelijk van de veiligheid van de betrokkenen)
- In de meeste gevallen is het onduidelijk wat de oorzaken zijn van de signalen. Door ouders te informeren en informatie uit te wisselen over de ontwikkeling van hun kind, kunnen zorgen verduidelijkt, ontkracht of bekrachtigd worden. Nodig de ouders expliciet uit tot het geven van hun mening en vraag door over kindgerelateerde onderwerpen in de thuissituatie. Herkent de ouder de situatie? Hoe gedraagt het kind zich thuis? Hoe reageren de ouders daarop? Hoe gaat het opvoeden thuis? Hoe reageert het kind hierop? Hoe is de ontwikkeling van het kind tot nu toe verlopen? Wat vinden de ouders daarvan? Hoe ervaren de ouders de opvoeding en hun rol als ouders?
- Indien besloten wordt om ook met het kind zelf te spreken, is het van belang dat het kind zich veilig genoeg voelt om het gesprek te voeren. Maak hierbij de afweging of het in het belang van het kind zelf is om dit gesprek te voeren. Hierover kan ook advies worden gevraagd aan Veilig Thuis. Beloof tijdens een dergelijk gesprek nooit geheimhouding, maar geef wel aan dat de signalen serieus afgewogen zullen worden. Belangrijk is ook dat het kind niet wordt ondervraagd, maar dat het kind met name de ruimte wordt gegeven om zijn verhaal te vertellen.
- De aandachtsfunctionaris beslist samen met de directie wat de volgende stap wordt, namelijk stap 3 overleg in het ZBO (met toestemming van ouders of anoniem), stap 4 weging aard en ernst van het huiselijk geweld of kindermishandeling, of geen verder actie noodzakelijk. N.B. Pas als ouders niet te motiveren zijn en de zorgen blijven ontkennen is het raadzaam Veilig Thuis om advies te vragen en een melding te overwegen.
- De afspraken worden gedocumenteerd in ParnasSys onder categorie “Meldcode”.

Stap 4: Wegen, vijf afwegingsvragen (vermoeden) geweld of kindermishandeling

- Actie aandachtsfunctionaris, intern begeleider en directie: Op basis van de in kaart gebrachte signalen, het (extern) ingewonnen advies en het gesprek met de ouders wordt het vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling gewogen. Voor de weging is het van belang dat de aandachtsfunctionaris in het dossier de signalen, de gesprekken en de stappen heeft beschreven en vastgelegd.
- Check of de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode zijn doorlopen

A: Op basis van deze doorlopen stappen is geen actie nodig:

 - Terugkoppelen aan de ouders, eventueel aan de leerling.

- Ook al is er geen sprake van geweld of kindermishandeling, wellicht heeft de leerling wel een vorm van extra hulp begeleiding nodig of is ondersteuning in de opvoeding gewenst. Formuleer handelingsgerichte adviezen en maak waar mogelijk afspraken voor de benodigde ondersteuning bij de opvoeding (bijv. OKA), eventueel arrangement.
- Voor ondersteuning zie bijlage:
 - Bijlage 8; Tips voor het gesprek en contact met het kind
 - Bijlage 9; Tips voor het gesprek met de ouders
- Documenteren in ParnasSys: in dossier vastleggen en sluiten.

B: Op basis van deze doorlopen stappen heb ik een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

- Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte (in geval het vermoeden door schoolmedewerker wordt geconstateerd).
- Ga verder naar afweging 2.
- Documenteren in ParnasSys: in dossier vastleggen

Stap 5: Beslissen;

I. Melden bij Veilig Thuis?

II. Is hulpverlening (ook) mogelijk?

- Volg de afwegingsvragen 2 t/m 5 “Uitwerking van de vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode Onderwijs en Leerplicht”.
- Gebruik ter ondersteuning uit “Afwegingskader Meldcode Onderwijs en Leerplicht/RMC” de bijlage “Begrippen en definities”.
 - Algemene meldnormen
 - Acute onveiligheid
 - Structurele onveiligheid
 - Disclosure (wanneer de leerling uit zichzelf om hulp vraagt of zich uit)
- Veilig Thuis kan helpen een risicotaxatie uit te voeren en kan helpen bepalen of het verstandig is zelf hulp te organiseren of een melding te doen. Dit is ook van toepassing als het om mogelijk eerdergerelateerd geweld gaat. Ook het Landelijk Expertise Centrum Eerdergerelateerd Geweld (LEC EGG) van de politie kan om advies worden gevraagd.
- Het is de eindverantwoordelijkheid van de aandachtsfunctionaris om samen met de directie (en met de leden van het ZBO) tot een beslissing te komen tot het organiseren van hulp en/of melding bij Veilig Thuis. Ook moet er altijd overwogen worden of er naar de politie moet worden gegaan. Tenslotte zijn kindermishandeling en huiselijk geweld strafbare feiten.
- Hulp organiseren
 - Breng de ondersteuningsbehoeften van ouders en de begeleidings- en zorgbehoeften van kind(eren) in kaart;
 - Bespreek dit met de ouders;

- Organiseer dan de noodzakelijke hulp;
 - Indien de ouders geen hulp accepteren stel dan deze vraag: “Als u geen hulp accepteert moeten we een melding doen bij Veilig Thuis. Hoe kunnen we dat voorkomen?”
 - Volg de effecten van deze hulp en
 - Doe alsnog een melding als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt, of opnieuw begint.
 - Documenteren in ParnasSys: in dossier vastleggen
- Voor ondersteuning zie bijlagen:
- Bijlage 9; Tips voor het gesprek met de ouders
 - Bijlage 10; Hoe vertel je de ouders dat je hun kind aanmeldt bij Veilig Thuis?
- Indien melding bij Veilig Thuis zijn de volgende punten van belang:
- Sluit bij de melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die gemeld wordt (ook) van anderen afkomstig is;
 - Overleg bij de melding met Veilig Thuis wat er na de melding, binnen de grenzen van de gebruikelijke werkzaamheden, gedaan kan worden om het kind, de ouders en mogelijke gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen;
 - Monitor hierbij of ouder en kind hulp krijgen;
 - Documenteren in ParnasSys: in dossier vastleggen

Dit is de verantwoordelijkheid van de aandachtsfunctionaris, al dan niet in overleg met de directie.

- Bespreek de melding vooraf met de ouders:
- Leg uit waarom school van plan is deze melding te gaan doen en wat het doel daarvan is. Blijf in het gesprek bij de feiten en constatering en voorkom interpretaties of waardeoordelen.
 - Vraag de ouders om een reactie.
 - Voor ondersteuning zie bijlage 10; Hoe vertel je de ouders dat je hun kind aanmeldt bij Veilig Thuis?
- Van contacten met de ouders over de melding kan worden afgezien:
- Als de veiligheid van het kind, een van de ouders, die van de leerkracht en/of die van een ander in het geding is.
- Indien na enige periode onvoldoende verbetering zichtbaar is, is het van belang opnieuw contact op te nemen met Veilig Thuis en eventueel opnieuw een melding te doen. Veilig Thuis adviseert, indien nodig, meerdere keren contact op te nemen indien er onvoldoende verbetering of verslechtering te zien is.
- Inspanningen na de melding
- De school blijft de leerling, naar de mate van de mogelijkheden, ondersteunen en beschermen. Uiteraard gebeurt dit in overleg met Veilig Thuis om zo tot een gemeenschappelijke aanpak te komen.

- Veilig Thuis houdt degene die de melding heeft gedaan op de hoogte van de uitkomsten van het onderzoek en van de acties die in gang worden gezet.
- Wanneer er sprake is van (een vermoeden van) kindermishandeling in de thuissituatie van een van de kinderen van school kan dit ook impact hebben op de (andere) leerkrachten en andere kinderen. Het is belangrijk dat school hier aandacht aan besteedt, bijvoorbeeld in teamoverleggen of tijdens intervisie.